

การพัฒนาแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง
เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

The Development of a Model to Enhance Advanced Thinking
Skills to Improve Professional Teaching Capabilities for Students
in the Bachelor of Education Program in Social Studies at
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พันทิวา ทับภูมี้, นิรัช เรืองแสน และปานจิตร์ สุขุมาลัย

Phanthiwa Thabphumee, Niraj Ruangsarn and Panjit Sukumal

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: phanthiwa.thab@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ
จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครู
วิชาชีพ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and
Development: R&D) ประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยและพัฒนาเชิงออกแบบ
การวิจัยแบบกึ่งทดลอง และการวิจัยเชิงประเมิน กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 147 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่
แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบการคิดขั้นสูง แบบประเมินการคิดสร้างสรรค์ แบบประเมิน
ความพึงพอใจ และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูล
เชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา

*ได้รับบทความ: 30 สิงหาคม 2568; แก้ไขบทความ: 27 ธันวาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 29 ธันวาคม 2568

Received: August 30, 2025; Revised: December 27, 2025; Accepted: December 29, 2025

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการคิดขั้นสูงและความเป็นครูวิชาชีพยังอยู่ในระดับที่ควรพัฒนา โดยมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) อยู่ระหว่าง 0.49-0.57 และด้านที่มีความต้องการสูงสุด คือ การวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.57$)
2. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก (POS-MR) ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่านิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.51)
4. ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบมีความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง มีความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.26) โดยด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) สรุปได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างการคิดขั้นสูงและความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพ; การคิดขั้นสูง; ความเป็นครูวิชาชีพ

Abstract

This research aimed to (1) examine the current conditions, the desirable conditions, and the needs for instructional management; (2) develop a model to enhance higher-order thinking skills for strengthening professional teacher identity; (3) implement the developed model; and (4) evaluate the model. The study employed the Research and Development (R&D) methodology comprising four phases: survey research, design-based development, quasi-experimental research, and evaluation research. The sample consisted of 147 undergraduate students in the Bachelor of Education Program in Social Studies and nine key informants. The research instruments included interviews, questionnaires, a higher-order thinking skills test, a creative thinking assessment form, a satisfaction questionnaire, and a model evaluation form. Qualitative data were analyzed using content analysis, while quantitative data were analyzed using descriptive statistics.

The results revealed that:

1. The current instructional practices for enhancing higher-order thinking skills and professional teacher identity remained at a level requiring further development, with modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) values ranging from 0.49 to 0.57. The highest level of need was found in the planning and design of learning activities (PNI_{modified} = 0.57).
2. The developed model for enhancing higher-order thinking skills to strengthen professional teacher identity consisted of five core components (POS-MR): Principle, Objective, System, Method, and Review.
3. The results of the model implementation indicated that students' satisfaction with the learning management based on the model was at a high level ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.51).
4. The expert evaluation results showed that the model demonstrated a high level of structural consistency, appropriateness, validity, usefulness, and overall feasibility ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.26), with feasibility receiving the highest mean score ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.26). In conclusion, the developed model was found to be appropriate and could be effectively applied as a guideline for enhancing higher-order thinking skills and strengthening the professional teacher identity of preservice teachers, in alignment with the educational context of the 21st century.

Keywords: Model to Enhance; Advanced Thinking Skills; Professional Teaching Capabilities

1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความผันผวนที่ไม่สามารถคาดเดาได้ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการตัดสินใจของมนุษย์ (World Economic Forum, 2020) การศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติให้มีศักยภาพในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก (UNESCO, 2017) ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศควบคู่ไปด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

สำหรับประเทศไทย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้เน้นการพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนา

ประเทศ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญของการศึกษายังอยู่ที่การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและความเสมอภาค โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 (Trilling & Fadel, 2009)

ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills: HOTS) เป็นกระบวนการคิดที่ครอบคลุม คิวิวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมิน และการคิดสร้างสรรค์ เป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้เชิงลึกและการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง (Anderson & Krathwohl, 2001; Conklin, 2012) การพัฒนาทักษะดังกล่าวทำให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงไม่เพียงส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการเรียนของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานของการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพและความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในชีวิตและการทำงาน (ทิศนา ขัมมณี, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการผลิตครู ทักษะการคิดขั้นสูงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนา ความเป็นครูวิชาชีพ เนื่องจากครูในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเป็นทั้งผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้แก้ปัญหาในสถานการณ์ซับซ้อน ผู้สะท้อนคิดการปฏิบัติการสอน และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การมีทักษะการคิดขั้นสูงจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นครู ทั้งในมิติของความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

จากการสะท้อนผลการปฏิบัติการสอนของนิสิตครูศาสตรบัณฑิตในช่วงปีการศึกษา 2566 โดยการสะท้อนผลการศึกษาเป็นการฝึกให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็น และถอดองค์ความรู้ที่ได้จากรายวิชา ปฏิบัติการวิชาชีพของกระบวนการผลิตครู โดยนิสิตบางรายยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ไม่มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งหากนิสิตขาดทักษะเหล่านี้ที่เป็นทักษะการคิดขั้นสูงนั้นจะทำให้การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และตลอดจนการสำเร็จการศึกษาไปเป็นครูในอนาคตจะเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการบริหารจัดการเวลา รวมทั้งไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการพัฒนารูปแบบดังกล่าวตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดเชิงระบบที่เชื่อมโยง (1) ปัญหาและความต้องการจำเป็นของนิสิต, (2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดขั้นสูงและความเป็นครูวิชาชีพ, และ (3) การออกแบบกระบวนการพัฒนารูปแบบ (POS-MR) เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการผลิตครูที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเปลี่ยนแปลงในชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เจริญก้าวหน้า

ยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพสำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพสำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. เพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพสำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในระยะนี้ดำเนินการโดยการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ เพื่อหาคำประกอบของการคิดขั้นสูงในการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางในเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย (1) อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 3 รูป/คน (2) ครูประจำการในโรงเรียน จำนวน 3 คน และ (3) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน

3. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพ การคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย โดยประชากร คือ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จากวิทยาเขต และวิทยาลัยสงฆ์ รวม 18 แห่ง มีจำนวนนิสิตทั้งสิ้น 229 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 147 รูป/คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยแบ่งประชากร ออกเป็น 9 แห่ง

4. เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางในเสริมสร้างศักยภาพ การคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย ผู้วิจัยใช้แบบมีโครงสร้าง (structured interview) และแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สำหรับการสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับองค์ประกอบในการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางในเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) สร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม 3) นำแบบ สัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ประธานกรรมการและกรรมการควบคุมคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์เอกสารเชิงทฤษฎี รวมถึงภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ 4) นำแบบ สัมภาษณ์/แบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 และได้ตัดข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องออก 5) นำแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขในรายละเอียดของภาษาตามข้อเสนอแนะไปเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ (1) ขอนหนังสือ จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงกลุ่มเป้าหมาย 9 รูป/คน ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ (2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มเป้าหมาย 9 รูป/คน พร้อมแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการให้สัมภาษณ์ พร้อม นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดนัดหมาย (3) ดำเนินการ สัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ ตามที่นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยมีการบันทึกเทป จดบันทึกและถ่ายภาพระหว่างการสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ (1) ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นถึง หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตทั้ง 9 แห่ง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อ

ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ (2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำแจกแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google form กับกลุ่มตัวอย่างคือนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์ข้อมูล (Content Synthesis) การตีความ สรุปและนำเสนอด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบริบท (Context Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง (2) การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ (PNI Modified) การเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความสำคัญ (priority setting) ของความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในระยะนี้ดำเนินการโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Method) 1) ยกร่างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ 2) ตรวจสอบ/ประเมินร่างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบ โดยผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนทั้งหมด 10 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของ (ร่าง) รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ (ร่าง) คู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 รูป/คน (2) ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 4 รูป/คน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ คือ (1) ร่างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2) ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ (3) แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นแบบบันทึกข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแผนภาพของรูปแบบ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรองของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ขออนุญาตจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน พร้อมแบบสอบถามการพัฒนาดำรงชีวิตการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสนทนากลุ่ม (3) จัดประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด (4) ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของการจัดบันทึกผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผล (5) หลังจากจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณไปปรับปรุงรูปแบบ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างและพัฒนาคู่มือการใช้ รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในระยะเวลาของการทดลองใช้ได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในแต่ละองค์ประกอบ แต่ละประเด็นของการ โดยพิจารณาในประเด็นการอภิปราย สำคัญ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อเป็นการยืนยันการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในระยะนี้ดำเนินการโดยใช้วิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการใช้ทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (1) ให้นิสิตทำแบบทดสอบก่อนใช้รูปแบบ (2) ดำเนินกิจกรรม (3) ทำแบบทดสอบหลังใช้รูปแบบ (4) ประเมินความพึงพอใจ (5) บันทึกผลการดำเนินกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย คือ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 55 รูป/คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย (One Group Pretest - Posttest Design) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมคู่มือการใช้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้จากระยะที่ (2) แบบทดสอบก่อนดำเนินกิจกรรม ตามรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (3) แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรม ตามรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.83 (4) แบบทดสอบหลังดำเนินกิจกรรม ตามรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.88 (5) แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อการนำรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.76

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการใช้ทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยการตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบทดสอบก่อน-หลังดำเนินกิจกรรม ของนิสิตกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การทดสอบค่า t แบบไม่อิสระ (t-test dependent) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอแบบตารางประกอบการพรรณนา (2) วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีการนำรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในระยะนี้ดำเนินการโดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย ประธานหลักสูตร จำนวน 3 รูป/คน คณาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 3 รูป/คน และนิสิต จำนวน 3 รูป/คน

1. ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. สรุปและนำเสนอกรอบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามแบบมาตรฐานการประเมินของ McMillan & Schumacher (2001) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และ มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากผลประเมินรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบันทึกผลประเมินรูปแบบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยการตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลการผลประเมินรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนความคิดเห็น

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 1) ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ คือ การคิดขั้นสูงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ การวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ช่วยยืนยันว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ของการคิดขั้นสูงสามารถเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านอย่างเป็นระบบ และควรได้รับการออกแบบในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด กระบวนการสะท้อน และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางในเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถสังเคราะห์สาระสำคัญได้ดังนี้ (1) ความจำเป็นและความสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นพ้องว่าการพัฒนาแบบการเสริมสร้างการคิดขั้นสูงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการยกระดับคุณภาพวิชาชีพครู และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ด้วยความหมายสอดคล้องกับบริบทพุทธของมหาวิทยาลัย (2) องค์ประกอบของรูปแบบ ควรประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ เป้าหมายการเรียนรู้ ทฤษฎีพื้นฐานทางการคิด ขั้นตอนการจัดกิจกรรม วิธีการประเมิน และกลไกสนับสนุนในระบบ ทั้งยังควรพิจารณาบริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อ และแนวคิดพุทธจิตต

ปัญญาศึกษาให้สอดคล้องกับนิสิตของมหาวิทยาลัย (3) กระบวนการพัฒนา แนะนำให้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยอิงจากการสังเคราะห์ทฤษฎี การวิเคราะห์ความต้องการ และการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งมีการทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริงในวงกว้าง (4) กิจกรรมที่เหมาะสมควรมีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีปฏิสัมพันธ์สูง เช่น การอภิปรายเชิงวิพากษ์ การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จริง และการใช้ PBL หรือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อกระตุ้นการคิดเชิงลึก และสะท้อนการเรียนรู้ (5) วิธีสะท้อนและประเมินการคิดขั้นสูง ควรใช้วิธีการสะท้อนคิด ผ่านการเขียน การอภิปรายกลุ่มด้วยการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างกระบวนการคิด และการใช้แฟ้มสะสมงาน ร่วมกับการประเมินตามเกณฑ์คิดขั้นสูง เพื่อให้สะท้อนความสามารถเชิงกระบวนการและเชิงคุณค่า (6) ปัญหา/อุปสรรคและแนวทางแก้ไข พบว่ามีอุปสรรคด้านความเข้าใจของผู้สอน ทักษะการคิดขั้นสูง และทรัพยากรสนับสนุนที่ยังจำกัด แนวทางคือการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับอาจารย์ผู้สอน การสร้างเครือข่ายพี่เลี้ยงทางวิชาชีพ และการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ โดยมีข้อเสนอแนะควรสร้างคลังสื่อการเรียนรู้และคู่มือการใช้รูปแบบ พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันอื่น ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความหลากหลายและประสิทธิภาพสูงขึ้นในอนาคต 3) ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.49 - 0.57 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้ (1) ด้านการวางแผนและออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างการคิดขั้นสูง และวิชาชีพครู (2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดและประเมินผล (4) ด้านคุณลักษณะของผู้สอน (5) ด้านบริบทสนับสนุนจากหลักสูตรและสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากการศึกษาในระยะที่ 1 สามารถสร้างองค์ประกอบหลักของการพัฒนารูปแบบ POS-MR ได้แก่ 1) Principle หลักการ/ความเป็นมาของรูปแบบ 2) Objective วัตถุประสงค์ 3) System ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) Method วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5) Review แนวทางการประเมินผลการใช้รูปแบบ และผลการประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังตารางที่ 1 แบบ และผลการประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิด
ขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม ครอบคลุมความต้องการจำเป็นของรูปแบบการเสริมสร้าง ศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ	4.08	0.79	มาก	7
2. องค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์สอดคล้องเสริมสร้างซึ่งกันและกัน	4.17	0.72	มาก	5
3. หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ มีความเหมาะสมสอดคล้อง กับแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานสามารถใช้เป็นกรอบในการ ออกแบบกิจกรรม	4.33	0.78	มาก	3
4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้น สูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ มีความสอดคล้องกับ หลักการ มีความชัดเจน	4.08	0.67	มาก	6
5. หลักการและวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกัน	4.42	0.51	มาก	1
6. กระบวนการจัดการความรู้มีขั้นตอนครบถ้วนเหมาะสมและ สอดคล้องต่อเนื่อง	4.25	0.87	มาก	4
7. ขั้นตอนการจัดการความรู้มีความเหมาะสม สามารถทำให้ โครงการ/กิจกรรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์	4.33	0.78	มาก	3
8. ขั้นตอนการจัดการความรู้มีความสอดคล้องกับการนำไปใช้ ประโยชน์	4.25	0.87	มาก	4
9. ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับหลักการวัตถุประสงค์	4.42	0.67	มาก	2
10. ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการ คิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ	4.00	0.95	มาก	8
รวม	4.23	0.35	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีความสอดคล้องมากที่สุด คือ หลักการและวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกัน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.51) รองลงมาคือ ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีความสอดคล้องน้อยที่สุด คือ ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.95)

3. ผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบทดสอบก่อน-หลังดำเนินกิจกรรม ตามรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบคะแนนก่อน (Pretest) และหลังดำเนินกิจกรรม (Posttest) โดยใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทดสอบ	จำนวนนิสิต	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน (Pre-test)	55	40	16.65	4.01	5.12**	.000
หลังเรียน (Posttest)	55	40	32.24	4.55		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบการคิดขั้นสูงหลังดำเนินกิจกรรมของนิสิตกลุ่มเป้าหมายตามรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($t=5.12$, $p<.01$)

2) ผลการสอบถามความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สามารถสรุปผลการศึกษาดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลประเมินความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ โดยรวม

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านที่ 1 ด้านเนื้อหาและกิจกรรม	4.37	0.42	มาก	3
ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรม	4.42	0.38	มาก	1
ด้านที่ 3 ด้านผลที่ได้รับจากการเรียนรู้	4.29	0.39	มาก	5
ด้านที่ 4 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.40	0.31	มาก	2
ด้านที่ 5 ด้านความพึงพอใจโดยรวม	4.35	0.43	มาก	4
รวม	4.36	0.21	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อการใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ โดยรวม พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.38)

4. ผลประเมินรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ประเมินและยืนยันความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความเหมาะสม	4.33	0.37	มาก	4
2. ความถูกต้อง	4.39	0.29	มาก	3
3. ความเป็นประโยชน์	4.49	0.19	มาก	2
4. ความเป็นไปได้	4.53	0.26	มากที่สุด	1
รวม	4.44	0.26	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ประเมินและยืนยันความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.26) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.37)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผลการวิจัยที่ค้นพบได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็น ปัญหาอยู่ที่ ระบบการจัดการเรียนรู้ มากกว่าตัวผู้เรียนผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.49-0.57$) โดยลำดับความจำเป็นสูงสุดอยู่ที่ การวางแผนและออกแบบกิจกรรม รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล สะท้อนนัยสำคัญว่า การพัฒนาการคิดขั้นสูงของนิสิตไม่อาจเกิดจากการเพิ่มภาระให้ผู้เรียน คิดมากขึ้น เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเริ่มจากการปรับ โครงสร้างการสอน ตั้งแต่การออกแบบกิจกรรม การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ไปจนถึงการประเมินที่ผลักดันให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและต่อเนื่องในมุมมองของผู้เขียน ผลที่พบชี้ว่า “คอขวด” ของการคิดขั้นสูงอยู่ที่ การออกแบบการเรียนรู้และระบบประเมิน เพราะสององค์ประกอบนี้ทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับพฤติกรรมการเรียนรู้ หากผู้สอนยังใช้กิจกรรมที่เน้นคำตอบเดียว การประเมินเน้นความจำ หรือไม่ได้วัดเหตุผล/กระบวนการคิด ผู้เรียนย่อมไม่มีแรงขับให้พัฒนา HOTS อย่างแท้จริง

ดังนั้นลำดับความต้องการจำเป็นที่พบจึงสนับสนุนข้อเสนอว่า “การคิดขั้นสูงเป็นผลผลิตของระบบการเรียนรู้” มากกว่า “คุณลักษณะส่วนบุคคล” เพียงด้านเดียวประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อช ปาณี ชนะผล (2564) ที่พบว่าความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในบริบทการบริหารวิชาการระดับโรงเรียนมุ่งไปที่การประเมินผล และการจัดการเรียนรู้ และเสนอแนวทางพัฒนาที่เริ่มจากการปรับระบบประเมินและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการคิดขั้นสูง ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับการออกแบบรูปแบบในงานวิจัยนี้ที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมและระบบติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ (อชปาณี ชนะผล, 2564) สรุปความสอดคล้อง ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 โดยชี้ชัดว่า จุดพัฒนาเร่งด่วน อยู่กับการออกแบบกิจกรรมและระบบประเมิน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการสร้างรูปแบบให้ตรงบริบทจริง

2. การพัฒนารูปแบบ POS-MR ทำให้การพัฒนาการคิดขั้นสูง เป็นระบบ และ ตรวจสอบได้ ผลการพัฒนารูปแบบ POS-MR ที่ประกอบด้วย Principle–Objective–System–Method–Review สะท้อนแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบที่เชื่อมตั้งแต่ฐานคิดไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จุดแข็งของโครงสร้างดังกล่าวในมุมมองผู้เขียน คือการทำให้ การเสริมสร้างการคิดขั้นสูง ไม่เป็นเพียงกิจกรรมเสริมเฉพาะครั้ง แต่กลายเป็นระบบการเรียนรู้ที่มีทิศทาง มีขั้นตอน และมีตัวชี้วัดติดตามได้ เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ วไลดา อุ่นเรือน (2563) ซึ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูที่มืองค์ประกอบหลักของรูปแบบคล้ายกัน (หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม การวัดและประเมินผล และผลที่เกิดกับผู้เรียน) และย้ำว่าการเรียนรู้ที่สร้างองค์ความรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมช่วยยกระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูได้ ผลดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดของผู้เขียนว่า การพัฒนาการคิดขั้นสูงจำเป็นต้องอาศัยพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน ตั้งคำถามโต้แย้งด้วยเหตุผล และสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของ HOTS (วไลดา อุ่นเรือน, 2563) สรุปความสอดคล้อง ผลการพัฒนารูปแบบตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 โดยทำให้แนวคิด HOTS ถูกแปลงเป็นรูปแบบเชิงระบบ ที่สามารถนำไปใช้จริงและประเมินผลได้

3. ผลการใช้รูปแบบ คะแนนหลังเรียนสูงขึ้นและความพึงพอใจสูง สะท้อนทั้ง ผลสัมฤทธิ์ และ แรงจูงใจ ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า คะแนนการคิดขั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมและขั้นตอนของรูปแบบมีพลังในการเปลี่ยน พฤติกรรมการคิด ของผู้เรียน โดยเฉพาะเมื่อรูปแบบเน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในมุมมองผู้เขียน กลไกสำคัญที่ทำให้ผลหลังเรียนสูงขึ้นคือการจัดกิจกรรมที่สร้าง โจทย์คิด และเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนต้องใช้เหตุผล อธิบาย และตรวจสอบความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจของการคิดขั้นสูง นัยนี้สอดคล้องกับงานของเมธี ธรรมวัฒนา (2551) ที่ชี้ว่ากิจกรรมที่ออกแบบอย่างเป็นระบบส่งผลให้พฤติกรรมหลังทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดได้เมื่อกิจกรรมมีโครงสร้างและมีการ

ติดตามผลอย่างชัดเจน (เมธี ธรรมวัฒนา, 2551) อีกด้านหนึ่ง ผลความพึงพอใจของนิสิตต่อการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก และด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับสูงสุด สะท้อนว่ารูปแบบสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ นัยนี้สอดคล้องกับงานของ อัญชัน เพ็งสุข (2564) ที่พบว่าการใช้สถานการณ์จำลองช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียนในระดับมากที่สุด ซึ่งสนับสนุนมุมมองของผู้เขียนว่า การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจริงผ่านสถานการณ์/ปัญหา จะเพิ่มทั้งผลสัมฤทธิ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ (อัญชัน เพ็งสุข, 2564) สรุปความสอดคล้อง ผลการทดลองใช้รูปแบบตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3 โดยแสดงผลเชิงประจักษ์ทั้งด้านคะแนน HOTS และความพึงพอใจซึ่งเป็นตัวสะท้อนคุณภาพกระบวนการเรียนรู้

4. ผลการประเมินรูปแบบ ความเป็นไปได้ สูงสุดชี้ศักยภาพการขยายผล แต่ควรเพิ่มความแน่นของเหมาะสมเชิงบริบทผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้สูงที่สุด สะท้อนว่ารูปแบบสามารถนำไปใช้จริงในบริบทการผลิตครูได้ อย่างไรก็ตาม ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแม้จะระดับมาก ซึ่งในมุมมองผู้เขียน อาจบ่งชี้ว่า รูปแบบยังมีพื้นที่ให้ปรับ “รายละเอียดการออกแบบกิจกรรม/ทรัพยากร/เวลาสอน” ให้สอดคล้องกับรายวิชาและภาระงานจริงของนิสิตและผู้สอนมากขึ้น เพื่อให้การใช้รูปแบบมีความลื่นไหลยิ่งขึ้นในสภาพแวดล้อมจริง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ วินัส ภักดีนรา (2565, หน้า 3050-3051) ที่เสนอรูปแบบพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงสำหรับนักศึกษาครู โดยเน้นการสร้างความคิดเชิงวิพากษ์ การเรียนรู้แบบกลุ่ม และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยหล่อหลอมอัตลักษณ์ครูและยกระดับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ผลดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดผู้เขียนว่า การคิดขั้นสูงจะยั่งยืนเมื่อผูกกับการสะท้อนคิดและการทำงานร่วมกัน จึงนำไปสู่ภาพ ครูคิดเป็น ครูคิดดี และครูคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ (วินัส ภักดีนรา, 2565, หน้า 3050-3051) สรุปความสอดคล้อง ผลการประเมินรูปแบบตอบวัตถุประสงค์ข้อ 4 โดยยืนยันความเป็นไปได้และคุณค่าเชิงการนำไปใช้ พร้อมชี้แนวทางปรับรายละเอียดเพื่อเพิ่มความเหมาะสมเชิงบริบท

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นควรนำไปใช้จริงในการจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตครู ทั้งในรายวิชาวิชาชีพครูและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการอบรมหรือค่ายฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาความคิดขั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม วิชาการออกแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นต้น

1.2 อาจารย์ผู้สอนหรือผู้ดำเนินกิจกรรมควรได้รับการอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการคิดขั้นสูง และกระบวนการใช้รูปแบบอย่างถูกต้อง ก่อนนำไปใช้กับนิสิต

1.3 ควรส่งเสริมให้นิสิตได้นำกระบวนการคิดขั้นสูงไปประยุกต์ใช้จริง ในการฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การแก้ปัญหาในชั้นเรียน และการสะท้อนตนเอง

1.4 ควรนำรูปแบบ POS-MR ไปปรับใช้กับการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู โดยการออกแบบและวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น นิสิตครุศาสตรบัณฑิตจากสาขาวิชาอื่น หรือจากมหาวิทยาลัยอื่น เพื่อเพิ่มความทั่วไปของผลการวิจัย

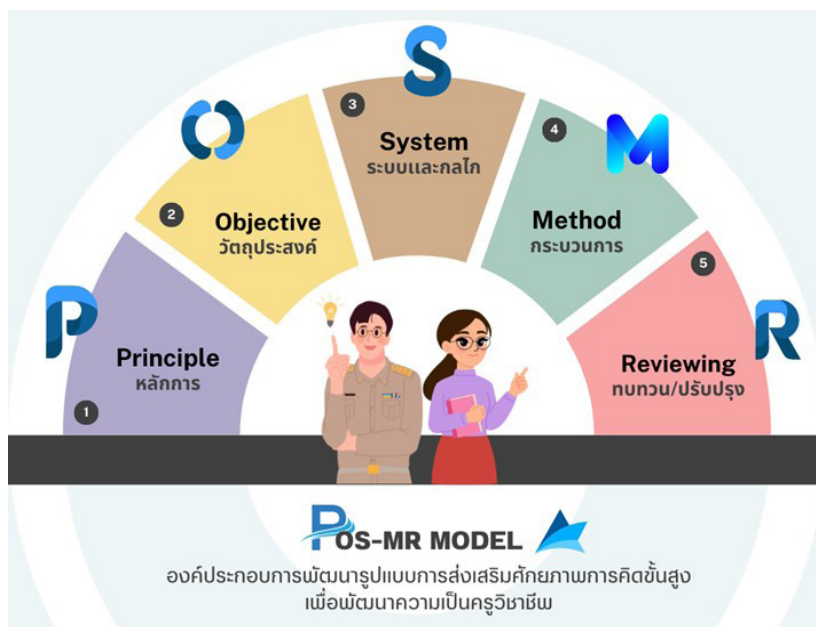
2.2 ควรศึกษาผลของรูปแบบในระยะยาว โดยเฉพาะผลลัพธ์หลังการฝึกสอนหรือออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อประเมินความต่อเนื่องของการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในสถานการณ์จริง

2.3 สามารถเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบนี้กับรูปแบบอื่น ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงหรือสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อหาข้อได้เปรียบ จุดเด่น และข้อควรพัฒนา

2.4 ควรพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบอย่างเป็นระบบ เช่น คู่มือการจัดกิจกรรม แบบฝึกทักษะ หรือแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลาย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้ได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีเป้าหมายในการผลิตครูตามมาตรฐานครูสภา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) จากการศึกษาปัญหาจากการวิจัยพบว่า นิสิตยังขาดการพัฒนาระบวนการคิดขั้นสูงซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ ที่สามารถเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน อย่างเป็นระบบ และควรได้รับการออกแบบในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด กระบวนการสะท้อน และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูงเพื่อพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขึ้นมา หลังจากที่ได้นำไปทดลองใช้ พบว่า รูปแบบที่ได้สร้างขึ้นมานั้นทำให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพการคิดขั้นสูง ผ่านกระบวนการกิจกรรมที่ออกแบบผ่าน โมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2559). ศิลปะและศาสตร์แห่งการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธี ธรรมวัฒนา. (2551). การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่วง
อุตสาหกรรม. (ปริญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วลิตา อุ่นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการ
ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
จัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู. (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎี
บัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินัส ภักดีนรา. (2565). รูปแบบการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงสำหรับนักศึกษาครู”, วารสารสันติ
ศึกษาปริทรรศน์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 10(7), 3050–3051. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/259371>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ:
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี* (พ.ศ. 2561-2580).

กรุงเทพฯ: สภาพัฒน์.

อัชปาณี ชนะผล. (2564). *แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง*. (สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชัน เพ็งสุข. (2564). *การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลอง*. (รายงานการวิจัย).ทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.

Conklin, K., & Schmitt, N. (2012). The processing of formulaic language. *Annual Review of Applied Linguistics*, 32, 45-61. <https://doi.org/10.1017/S0267190512000074>

